

не «sweet», «afters» чи «dessert». Вживання трьох останніх слів – ознака низького походження [3].

Ще одним викликом для перекладача можуть стати варіанти англійської – канадська англійська, американська, австралійська, тощо, адже інколи лексичні значення можуть і зовсім не збігатися. Наприклад, «billion» (британський більйон, американський мільярд), dresser (британський кухонний стіл, американський туалетний столик).

Це свідчить про те, що перекладач повинен розрізняти форму англійської мови, якою користується автор, і тип англійської, якою розмовляє кожен персонаж, що може змінюватися залежно від сюжету та контексту. Переклад конкретної фрази може суттєво відрізнятися залежно від походження персонажа, місця його проживання та часового періоду, в якому відбувається дія. Це пов'язано з тим, що зображена реальність може мати різні смислові відтінки, а це означає, що доречними можуть бути різні слова або фрази.

Література:

1. Авдєєнко Т. Лінгвокультурологічні особливості англійських мовних реалій. Актуальні питання іноземної філології. 2014. № 1. С. 5–9.
2. Бурдейна О. Р. Лінгвальні параметри ключового концепту британської лінгвокультури *insularity* (острівність). Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Сер. : Філологічні науки (мовознавство). 2017. № 8(1). С. 24-27.
3. Іванов О.С. : Англійські реалії в сучасних прозових художніх текстах та особливості їх перекладу: квал. робота магістра. Полтавський університет економіки і торгівлі, Полтава, 2020. 128 с.
4. Курда-Омелян А. Г., Письменна О. О. Соціолінгвістичні реалії в мовленнєвому етикеті англійців. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки. 2017. Вип. 1. С. 53–56
5. Кіяниця К.Ю. Відтворення українських історичних реалій у німецькомовних художніх перекладах ХХ – поч. ХХІ століття : дис. канд. філол. наук : 10.02.16. Київський національний університет імені Тараса Шевченка МОН України. К., 2017. 232 с.
6. Kate Fox. *Watching the English: The Hidden Rules of English Behavior*. Hodder & Stoughton, 2005. 424 p.

ЗАСТОСУВАННЯ ПРИЙОМІВ ОДОМАШНЕННЯ ТА ОЧУЖЕННЯ ПРИ ЛОКАЛІЗАЦІЇ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Голова М. П.

гр. МАУП-15

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Наук. керівник – к.філол.н, доцент Караневич М. І.

Проблема забезпечення відповідності перекладу при роботі з двома культурами у процесі локалізації залишається однією з найактуальніших, насамперед у галузі аудіовізуального перекладу. Оскільки кожна нація має свою унікальну структуру та особливі поняття, які часто не відповідають цільовому середовищу, під час локалізації аудіовізуального контенту виникають певні втрати: помилки при передачі смислового навантаження, необґрунтовані заміни чи доповнення, тощо. У такому контексті, головна мета перекладача полягає в точному відтворенні ідеї та емоційного забарвлення вихідного матеріалу, з урахуванням культурних і моральних норм нового лінгвістичного контексту. Це вказує на те, що перекладач завжди стикається з вибором не лише перекладацьких

перетворень, а також стратегії перекладу. З одного боку, потрібно вміло використати особливості мови перекладу, щоб передати аспекти іншомовної культури з мінімальними втратами, однак з іншого, слід врахувати унікальні риси оригінального матеріалу, які визначаються вихідною мовою.

Тема використання методів одомашнення та очуження є популярною серед вітчизняних науковців. Наприклад, І. Воїнська вивчала особливості їхнього застосування при перекладі аудіовізуальних матеріалів за допомогою субтитрування [3], М. Пилипчук досліджувала проблему поєднання цих стратегій [6], а В. Куліш та О. Гарах розглянули доместикацію та форенізацію як основне рішення при перекладі культурно маркованої лексики [5]. У нашому дослідженні ми аналізуємо ці прийоми як інструменти забезпечення максимального розуміння аудіовізуального матеріалу для глядачів-представників різних культур, тобто як засоби, які забезпечують ефективну міжкультурну комунікацію.

Якщо перекладач робить вибір на користь максимальної адаптації вихідного матеріалу під цільового глядача, то йому слід використати стратегію одомашнення. Одомашнення – це процес культурної адаптації, який дозволяє перекладачу зробити текст ближчим до мови перекладу. За допомогою методу одомашнення перекладач робить аудіовізуальний матеріал зрозумілим для нової аудиторії, яка належить до лінгвокультури цільової мови. Це передбачає заміну культурних особливостей вихідного матеріалу на їх смислові аналоги, щоб сприяти кращому розумінню та сприйняттю. Як зазначають Р. Бужикова та А. Ковальова, «<...> культура, традиції, звичаї цільової країни стають важливішими, ніж оригінал. Глядач фільму стає центром, а не сам фільм. Доместикація існує на всіх етапах створення перекладу, а саме при виборі самого фільму, його перекладі та сприйнятті» [1, с. 4]. Вдало локалізованим аудіовізуальним матеріалом за допомогою прийому одомашнення можна назвати мультфільм «Тачки» [8]. Наведемо приклад: *Воу, you shoulda heard me on Giddy-up, Oom Papa Mow Mow. / Ох, як я колись висвистував: «Ой, чорна, я си чорна, чорнявая циганка».*

У свою чергу очуження – це перекладацька стратегія, метою якої є збереження максимально можливої відстані між оригінальним контентом і перекладом. Це включає в себе збереження оригінальних назв, реалій, власних імен, географічних місць, тощо, навіть якщо вони є незрозумілими або незвичними для цільової аудиторії. Поняття очуження вдало підкреслює О. Волченко: «...стратегія форенізації є відчуженим стилем перекладу, створеним для того, щоб зробити видимим присутність перекладача, підкреслюючи іноземну ідентичність оригіналу та захищаючи його від ідеологічного домінування цільової культури» [4, с. 150]. Виходить так, що, надавши перевагу цьому методу, перекладач акцентує увагу на культурних особливостях вихідної мови. Таким чином, при очуженні перекладач обирає методи дослівного перекладу та кальки. У такому випадку адаптація оригінального аудіовізуального матеріалу не береться до уваги, а всі мовні особливості вихідного матеріалу зберігаються та переносяться до цільового середовища з надією, що новий глядач має певний багаж знань та матиме змогу зрозуміти оригінальний посил, при цьому не використовуючи додаткові інформаційні джерела. Багато яскравих прикладів очуження можна знайти у фільмі «Ваші і наші» [2]. Наведемо один із них. Уся сім'я сидить на літургії в церкві, і між двома персонажами відбувається наступний діалог: – *You look like the principal of a Hebrew school version of Hogwarts.* – *You look like a young Hulk Hogan.* / – *А ти схожа на єврейську версію директорки Гогвортсу.* – *А ти на жирного Галка Гогана.*

При застосуванні методу одомашнення, перекладач ніби об'єднує дві культури, роблячи матеріал більш зрозумілим, оскільки поняття та явища замінюються

відповідними елементами культури цільового середовища. Коли перекладач використовує метод очуження, поняття локалізації нейтралізується, адже у такому випадку головною метою стає пряма передача інформації, а не її адаптація під цільового глядача. Аудіовізуальний матеріал наповнюється незнайомими термінами, іменами, назвами місць, які є незвичайними для культури перекладу.

Головною проблемою при локалізації аудіовізуального матеріалу, з якою може стикнутись перекладач – це поняття міри застосування методів одомашнення та очуження. Надмірне використання одомашнення може знизити стилістичні якості оригіналу, а також призвести до втрати мовленнєвих особливостей іншомовної культури, що заважатиме досягненню головної мети локалізації – побудови міжкультурного спілкування. З іншого боку, надмірне застосування методу очуження може зробити переклад незрозумілим та важким для сприйняття, особливо якщо цільовий глядач не володіє базовими знаннями вихідної мови [7, с. 222-223].

Зазвичай, при локалізації перекладач намагається знайти золоту середину у використанні обох методів з метою отримання якісного нового матеріалу. Ефективне застосування стратегій одомашнення та очуження вимагає обережного та ґрунтовного підходу. Залежно від стилю вихідного матеріалу та цільової аудиторії, перекладач обирає одну стратегію або їхнє поєднання. Крім того, від перекладача вимагається володіти відмінним знанням двох мов та культур, оскільки йому доведеться обирати потрібні мовні засоби та аналоги, які найкраще відповідатимуть конкретній комунікативній ситуації [9, с. 185-186].

Таким чином, методи одомашнення та очуження є основними інструментами при локалізації аудіовізуального матеріалу. Перекладачеві потрібно вміти правильно ними користуватися задля досягнення максимальної якості цільового контенту. При вдалому поєднанні цих двох прийомів на виході отримують новий аудіовізуальний матеріал, який буде зрозумілим глядачам. Окрім цього, за допомогою балансу між методами одомашнення та очуження, локалізація сприяє міжкультурній комунікації та обміну інформації та набутого досвіду в еру глобалізації.

Література:

1. Бужикова Р., Ковальова А. Доместикація та форенізація під час кіноперекладу. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Сер. 8 Філологічні науки.* 2019. Вип. 11. С. 3–5.
2. *Ваші і наші: веб-сторінка.* URL: <https://uasegial.tv/movie-you-people> (дата звернення 07.10.2023)
3. Воїнська І. Стратегії доместикації та форенізації при субтитруванні серіалів (на матеріалі кримінальної драми «Гострі Картузи»): зб. матеріалів доп. учасн. VII Всеукр. наук.-практ. інт.-конф. з міжнар. уч. Вінниця: ДТЕУ, 2022. 9 с.
4. Волченко О. М. Використання адаптивних стратегій у відтворенні власних назв під час аудіовізуального перекладу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Філологія.* 2022. № 55. С. 149–152.
5. Куліш В. С., Гарах О. М. Труднощі перекладу культурно маркованої лексики. *Молодий вчений. Сер. Філологічні науки.* 2020. № 12 (88). С. 64–68.
6. Пилипчук М. Поєднання стратегій доместикації та форенізації в аудіовізуальному перекладі. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах.* 2016. Вип. 33. С. 151-162.
7. Рябчук О. В., Разумна К. А., Сіваєва О. С. Перекладацькі стратегії як засоби маніпуляції свідомістю. *Закарпатські філологічні студії.* 2021. Вип. 18. С. 220–224.
8. *Тачки: веб-сторінка.* URL: <https://uasegial.club/movie-cars> (дата звернення 07.10.2023)
9. Тьопенко Ю. А., Стежко Ю. Г. Перекладацька стратегія доместикації як чинник національної ідентифікації. *Вісник КНЛУ. Сер. Філологія.* 2015. № 2. С. 184–189.